

РОЗВИТОК БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ ЯК ФАКТОР ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

¹Бердянський державний педагогічний університет

²Бердянський державний педагогічний університет

Анотація. У роботі досліджено розвиток безготівкових платежів як головного чинника цифровізації та фінансової стійкості України в умовах війни. Обґрунтовано, що розширення електронних розрахунків забезпечують прозорість економіки та створює базу для її післявоєнного відновлення.

Ключові слова: Цифрова економіка, безготівкові розрахунки, цифровізація, фінансова система.

Abstract. The paper examines the development of non-cash payments as a key factor in Ukraine's digitalization and financial stability during the war. It is argued that the expansion of electronic payments ensures the transparency of the economy and creates a basis for its post-war recovery.

Keywords: Digital economy, cashless payments, digitalization, financial system.

У сучасному світі цифрова економіка стає не просто напрямом розвитку, а ключовим інструментом трансформації економічних процесів. Її основою є активне використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). ІКТ змінюють підходи до виробництва, обміну, споживання товарів і послуг. Важливу роль у цьому процесі відіграють фінансові технології, що забезпечують швидкість, зручність та безпеку здійснення операцій. Одним із відчутних проявів цифровізації фінансової сфери є розвиток безготівкових розрахунків. Безготівкові розрахунки - це здійснення фінансових транзакцій між суб'єктами господарювання, фінансовими установами та громадянами без використання фізичної готівки, а за допомогою електронних платіжних засобів чи цифрових каналів [3]. Фактично вони стали звичною частиною повсякденного життя - від оплати покупок у магазині до здійсненні онлайн платежів. Використання електронних платіжних інструментів не лише спрощує фінансові операції, а підвищує прозорість руху коштів.

У контексті сучасних умов, включно з економічною невизначеністю та новими викликами, впровадження цифрових рішень у сфері фінансових послуг набуває особливого значення. Україна продовжує активну цифрову трансформацію, зокрема в частині безготівкових платежів та платіжної інфраструктури. Наприклад, у наукових дослідженнях наголошується, що диджиталізація безготівкових розрахунків навіть під час війни сприяє збереженню ефективного обігу фінансових ресурсів та підтриманню функціонування економіки країни [4].

Безготівкові розрахунки тісно пов'язані з процесом цифровізації економіки, оскільки вони інтегровані у цифрові платформи, електронні сервіси, фінансові інструменти. Завдяки цьому забезпечується оперативність фінансових операцій, доступ до нових сервісів та зниження транзакційних витрат для учасників ринку - як фізичних осіб, так і бізнесу. Проаналізуємо динаміку частки безготівкових операцій у загальних транзакціях на табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка частки безготівкових операцій у загальних транзакціях протягом 2020-2025 рр.

Рік	Загальна кількість операцій, млн, шт	Безготівкові операції, млн, шт	Частка безготівкових операцій, %

2020	4197	3667	87,4
2021	5521	4988	90,3
2022	5599	5194	92,8
2023	7912	7397	93,5
2024	8654	8184	94,6
2025	9512	9083	95,5

Джерело: створено авторами на основі [1-2]

Протягом 2020-2025 рр. спостерігається стійка тенденція до зростання загальної кількості операцій з платіжними картками. Стрімке зростання популярності безготівкових розрахунків і цифрової економіки зумовлено розвитком технологій, зручністю онлайн-сервісів, швидкістю фінансових операцій та необхідністю адаптації економіки до сучасних викликів. Частка безготівкових операцій демонструє постійне зростання з року в рік. Якщо на початку періоду (2020 рік – 87,4%) вона вже була досить високою, то надалі перевищила 90% (2025 рік – 95,5%) і продовжує наближатися до майже повного домінування безготівкових розрахунків. Це означає, що безготівкові платежі фактично стали основною формою розрахунків в Україні. Особливо показовим є зростання частки безготівкових розрахунків з 2022 року. Попри воєнний стан та економічні виклики, фінансова система зберегла стабільність і продовжила цифровий розвиток.

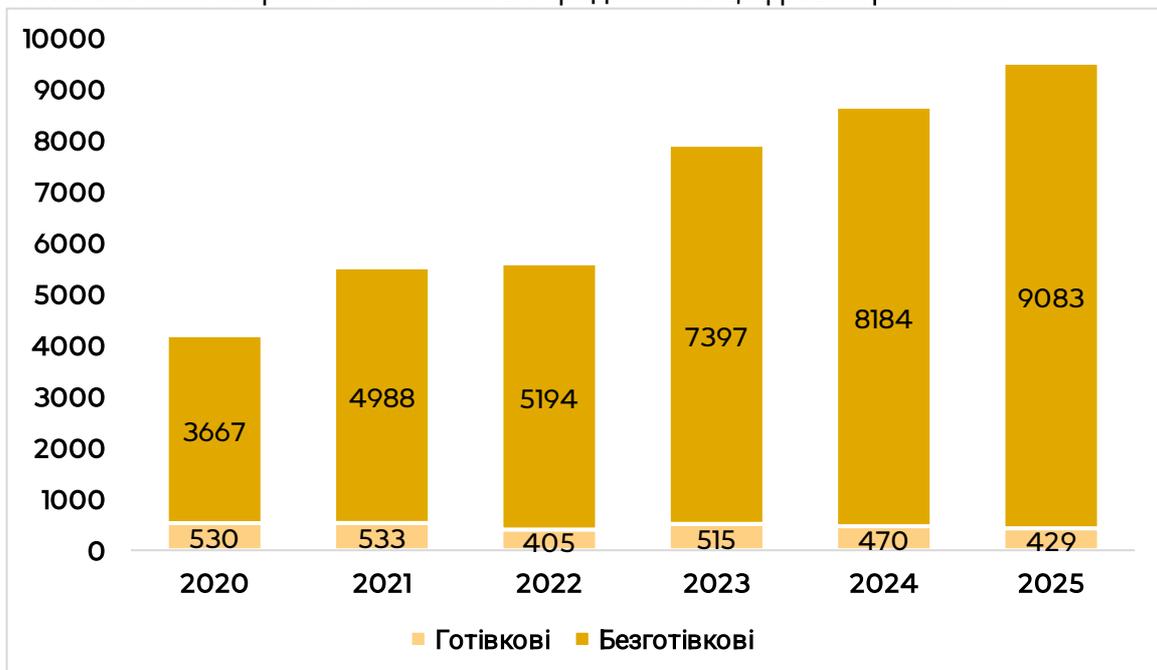

Рис. 1. Структура безготівкових та готівкових транзакцій протягом 2020-2025 рр.

Джерело: створено авторами на основі [1-2]

Дані рисунку 1 доводять тенденцію до домінування безготівкових операцій та поступового скорочення частки готівкових розрахунків. Водночас говорить про зміну платіжної поведінки населення. Українці дедалі частіше обирають цифрові інструменти через їх зручність, швидкість і доступність.

Загалом динаміка 2020-2025 років підтверджує системний характер цифровізації платіжної системи в Україні. Особливо важливим є те, що зростання відбувається в умовах воєнного стану. Попри економічні кризи, релокацію бізнесу, перебої з електропостачанням та загальною нестабільністю - частка безготівкових розрахунків продовжує збільшуватися. Це пояснюється активним розвитком цифрових банківських серверів, зростанням популярності онлайн-торгівлі, швидкої адаптації населення та бізнесу до цифрових інструментів. Безготівкові платежі підвищують конкурентоспроможність країни, сприяють

детінізації економіки, забезпечують прозорість фінансових потоків і зміцнюють фінансову стабільність [3]. Також цифрова трансформація має певні ризики, такі як: зростання кіберзагроз, залежність від технічної інфраструктури, можливі проблеми з захистом персональних даних, цифрову нерівність серед населення.

Таким чином, безготівкові розрахунки сьогодні виконують значно ширшу функцію, ніж просто спосіб оплати. Вони виступають важливим індикатором цифрової трансформації економіки, сприяють підвищенню прозорості фінансових потоків, розвитку фінансових технологій і зміцненню економічної стійкості держави. Водночас подальший розвиток цього напрямку потребує уваги до питань кібербезпеки, захисту персональних даних і забезпечення рівного доступу до цифрових послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Орлик О.В., Гострик О.М. Аналіз ринку безготівкових розрахунків в Україні. *Науковий вісник. Збірник наукових праць*. 2024. №1-2 (314-315). С. 34-41. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2024/314-315/pdf/34-41.pdf> (дата звернення 25.02.2026)
2. Офіційний сайт Національного банку України. Безготівкові розрахунки. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/nocash> (дата звернення 25.02.2026)
3. Попов, О. Г. Оцінка тенденцій розвитку безготівкових операцій в умовах модернізації платіжних систем. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. №2 (112). С. 142–152. URL: <https://ema.ztu.edu.ua/article/view/335995> (дата звернення 26.02.2026)
4. Тивончук О.І., Хуснуллін І.А. Діджиталізація безготівкових розрахунків в умовах війни в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск №59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3516> (дата звернення 26.02.2026)

Дубінчук Ольга Олексіївна, здобувачка вищої освіти, Бердянський державний педагогічний університет, e-mail: olgad.sea@gmail.com

Dubinchuk Olha O. - higher education student, Berdyansk State Pedagogical University, e-mail: olgad.sea@gmail.com

Костенко Ганна Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, Бердянський державний педагогічний університет, e-mail: ann_kostenko@yahoo.com

Kostenko Ganna P. - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Berdyansk State Pedagogical University, e-mail: ann_kostenko@yahoo.com

